

Asia: VN/7326/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi poronhoitolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

- **Näkemyksenne porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmia koskevista poronhoitolakiin ehdotetuista säännöksistä (6 a luku)**

Oikeansuuntaista, mutta riittämätöntä. Ks. lausuntomme yleisosa.

- **Näkemyksenne poromäärien vähentämistä ja hallintaa koskevista poronhoitolakiin ehdotetuista muutoksista (3 luvun säännökset)**

Oikeansuuntaista, mutta riittämätöntä. Ks. lausuntomme yleisosa.

- **Näkemyksenne muista poronhoitolakiin ehdotetuista muutoksista**

Oikeansuuntaista, mutta riittämätöntä. Ks. lausuntomme yleisosa.

- **Näkemyksenne porotalouden tukia koskevaan lainsäädäntöön ehdotetuista muutoksista (lakiehdotukset 2–3)**

Oikeansuuntaista, mutta riittämätöntä. Ks. lausuntomme yleisosa.

- **Lausunnonantajan muut mahdolliset näkökohdat ja huomiot (esim. lakiehdotusten perustelut)**

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa asiasta seuraavaa.

Poronhoitolain ehdotetut muutokset ovat täysin riittämättömiä tavoitteisiin nähden. Ne pikemmin pyrkivät ylläpitämään nykyistä huononevaa kehitystä kuin parantamaan porolaiduntien tilaa, edistämään porotalouden taloudellista kannattavuutta, ylläpitämään tunturiluonnon monimuotoisuutta, edistämään ilmastonmuutoksen sopeutumista ja turvaamaan saamelaiskulttuurin elinvoimaisuutta.

Luonnonsuojeluliitto esittää porotalouden kokonaisuudistusta

Poronhoitoaluetta ei ole laasti tarkasteltu kertaakaan 1900- ja 2000-luvuilla. Tuona aikana Suomi on muuttunut hyvin paljon maankäytön, talouden ja kulttuuriin osalta. Suomi ei enää ole maatalousvaltainen agraariyhteiskunta, kun poronhoitoalueen rajat 1800-luvulla määriteltiin. Poronhoitoalueen rajoja tulisi päivittää tähän päivään etenkin kestävän talouden (koskien myös porotaloutta), ilmastonmuutoksen sopeutumisen, luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ja saamelaiskulttuurin elinvoimaisuuden turvaamiseksi.

Porotalous ei ole juurikaan eteläisissä paliskunnissa Pohjois-Pohjanmaalla taloudellisesti kannattavaa ja sitä harjoitetaan pääosin sivuelinkeinona. Eteläisellä poronhoitoalueella on monin paikoin talvisin siirrytty porojen pitämiseen ja ruokkimiseen tarhoissa kotieläinten pidon kaltaisesti.

Maatalouden, asutuksen ja poronhoidon väliset jännitteet keskittyvät ennen kaikkea eteläiselle ja keskiselle poronhoitoalueelle. Maa- ja metsätalousministeriön laatiman porokyselyn mukaan valtaosa maanomistajista katsoi, että porojen laiduntaminen liian lähellä asutusta on merkittävin haaste poroelinkeinoille. Lähes 80 % vastaajista oli tyytymätön nykytilanteeseen. Näyttäisikin siltä, että porotalouden uudistamiselle ja poronhoitoalueen rajaamiselle on tarvetta.

Poromäärien vähentämistä ei koeta realistisena vaihtoehtona, sillä se vaikuttaa suoraan elinkeinon harjoittajien toimeentuloon. Suuren poromäärän johdosta porolaitumet ovat paikoin ylikuluneita, mikä edellyttää jokatalvisesta porojen lisäruokintaa. Talviruokinta on merkittävä taloudellinen panostus, mikä heikentää porotalouden kannattavuutta.

Luonnonvarakeskuksen tutkimuksen mukaan kaikilla koealoilla (nuori mäntymetsä, hakkuut, tunturikankaat, tunturikoivikot, vanha mäntymetsä, varttunut mäntymetsä) tapahtuneita muutoksia vuosien 2005–2008 ja 2016–2018 inventointien välillä, havaittiin, että koealojen keskimääräinen jäkäläbiomassa oli pudonnut 30,6 %. Ympärivuotisilla laidunalueilla jäkäläbiomassan putoaminen oli suurin 33,3 % ja vain talvilaidunkäytössä olevilla laidunalueilla 29,9 % sekä kesälaidunalueilla 27,1 % se oli pienempi. Jäkäläbiomassan ennallistaminen luonnontilaisuutta muistuttavaan tilaan tarkoittaisi, että poron laidunpaine vaihtelisi ajallisesti ja paikallisesti luontaisia kannanvaihteluja muistuttavalla tavalla. Useimmissa paliskunnissa jäkäläbiomassan kunnon parantaminen pelkästään poromääriä vähentämällä vaatisi poronhoidon kannattavuuteen ja jatkuvuuteen hyvin rankasti vaikuttavia,

pitkäkestoisia toimia. (Jäkälien kunnon muutokset -kappale, Poronhoitoalueen talvilaitumet vuosien 2016–2018 laiduninventoinneissa, 33/2019 Luke)

Porotalouden kokonaisuudistuksen suunnittelu ja toteutus on kuitenkin välttämätöntä, jotta porotalous elinkeinona ja kulttuurina säilyttää elinkelpoisuutensa ja samalla maamme pohjoisen ja arktisen luonnon monimuotoisuuden häviämistä voidaan hidastaa. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen on erityisen haasteellista arktisilla alueilla, jotka lämpenevät noin kaksi–kolme, paikoin jopa neljä kertaa nopeammin kuin maapallo keskimäärin.

Tuoreimpien lajien (2019) ja luontotyyppien (2018) uhanalaisuusarvointien mukaan Suomen luonto uhanalaistuu kaikkein nopeitten Tunturi-Lapissa ilmastonmuutoksen, poron ylilaidunnuksen ja niiden yhteisvaikutuksen johdosta. Tunturipaljakan lajistosta noin 40 % on jo arvioitu uhanalaisiksi ja tarkasteltaessa kaikkia elinympäristöjä uhanalaistuminen on merkittävä juuri tunturipaljakoilla.

Porotalouden kokonaisvaltaisessa uudistuksessa tulisi huomioida seuraavat näkökulmat:

1. Taloudellinen kestävyys
2. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus
3. Saamelaiskulttuurin jatkuvuus ja elinvoimaisuus
4. Ekologinen kestävyys ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Porotalouden kokonaisvaltainen uudistus merkitsee muun muassa seuraavien vaihtoehtojen soveltamista:

- Poronhoitoalueen etelärajan tarkistaminen ja siirtäminen nykyistä pohjoisemmaksi.
- Mikäli porotaloutta harjoitetaan jatkossa vain pääelinkeinona, sen seurauksena joudutaan soveltamaan myös luopumiskorvauksia.
- Poroelinkeinon erilaiset tuet suunnataan Ylä-Lappiin ja saamelaisalueille, joissa porotaloutta on mahdollista harjoittaa ilmaston lämmetessä.
- Porotalouden kestävyyskriteerien monipuolinen huomioiminen: eri paliskunnissa ja laidunalueilla laiduntavat poromäärät tulisi kuitenkin pyrkiä mitoittamaan myös siten, että poronhoidon ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyyskriteerit ja edellytykset toteutuvat.
- Poromäärien merkittävä vähentäminen ja elinkeinotukien irtikytöntä poromääristä.
- Poromääriä tulee valvoa, sillä tutkimuksissa on havaittu, että osassa tunturipaliskuntia todelliset eloporoluvut ovat olleet pitkään selvästi suurimpia sallittuja eloporomääriä korkeammat, mikä on voimistanut jäkäläköiden kulumista.

- Laidunnuskierron kehittäminen edellyttää kattavien porolaiduntien käyttö- ja hoitosuunnitelmien laatimista.
- Tunturipaljakan lajiston suojelun tehostaminen aitauksilla ja muilla vastaavilla keinoilla.

Lisätietoja

- liittohallituksen jäsen Riku Lumiaro, p. 050 585 9857, riku.lumiaro@sll.fi

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY

Toimeksi saaneena

Tapani Veistola

toiminnanjohtaja

Veistola Tapani
SLL